herpy

GEKONY

Thick-tailed gecko

Underwoodisaurus milii

Underwoodisaurus milii to niewielki gekon o szerokiej głowie z południowej Australii, z grubym ogonem w kształcie marchewki i obroną, której się nie zapomina: zagrożony staje wysoko na nogach, szeroko otwiera pysk i szczeka. Żyje na ziemi, je typowe owady karmowe i jest dobrym wyborem dla kogoś, kto chce spróbować swoich sił z nocnym gekonem naziemnym.

Rodzina: Carphodactylidae Dawna nazwa: *Phyllurus milii; Gymnodactylus milii; Nephrurus milii*

NAJWAŻNIEJSZE FAKTY

ZWIERZĘ

Wielkość dorosłego osobnika	**8-10 cm** długość od pyska do kloaki
Waga	**14-25 g**
Długość życia	**10-15 lat**
Aktywność	**W nocy**
Tryb życia	**Skalny i naziemny**
Środowisko	**Półpustynia i tereny skaliste**
Trudność	**Początkujący**

HODOWLA

Min. terrarium	**60 × 40 × 30 cm** D × S × W dla 1 dorosłego osobnika
Temperatura w dzień	**22-26 °C**
Miejsce wygrzewania	**28-32 °C**
Temperatura w nocy	**15-20 °C**
Wilgotność	**30-50%**
UVB	**Opcjonalne** Strefa Fergusona 1
Pokarm	**Owady**
Utrzymanie	**Pojedynczo lub jeden samiec z kilkoma samicami**

ROZMNAŻANIE

Rozmnażanie	**Jajorodny**
Wielkość zniesienia	**1-2 jaj**
Zniesienia w roku	**5-9**
Inkubacja	**58-65 dni** przy 27-29 °C

OCHRONA I FORMALNOŚCI

CITES	**Załącznik III**
Załącznik unijny	**Załącznik C**
IUCN	**Najmniejszej troski (LC)**

O gatunku

Underwoodisaurus milii to krępy gekon z dużą głową, dużymi oczami bez powiek i ogonem przypominającym małą marchewkę. Ogon jest magazynem tłuszczu, a dobrze odżywione zwierzę ma gruby i pełny ogon. Nogi są smukłe, a palce długie i cienkie, bez lamelek czepnych, które ma wiele innych gekonów. Dlatego nie potrafi wchodzić po szkle, za to szybko biega po kamieniach i ziemi.

Grzbiet może być ciemnopurpurowobrązowy, rdzawobrązowy lub jasno piaskowy z drobnymi białymi, żółtymi i czarnymi plamkami, a brzuch jest biały. Oryginalny ogon jest często ciemny z jasnymi pasami, natomiast ogon zregenerowany jest gładszy i bardziej jednolity w barwie.

Wielkość różni się między populacjami. Dorosłe osobniki osiągają 12-14 cm długości z ogonem i około 8-10 cm od pyska do kloaki, a zwierzęta ze wschodu są zwykle nieco mniejsze niż te z zachodu. W niewoli dorosłe ważą zazwyczaj 14-25 g. Młode samce i samice wyglądają podobnie, a płeć można pewnie określić dopiero po kilku miesiącach.

Gatunek został opisany przez Bory'ego de Saint-Vincenta w latach 20. XIX wieku i od tego czasu był umieszczany w kilku rodzajach, m.in. *Phyllurus*, *Gymnodactylus* i *Nephrurus*. Nazwa rodzajowa *Underwoodisaurus* pochodzi z 1965 roku, a obecnie rodzaj zalicza się do rodziny Carphodactylidae, razem z gekonami z rodzaju *Nephrurus*. Epitet gatunkowy upamiętnia francuskiego oficera marynarki Pierre'a Bernarda Miliusa. Drugi gatunek z tego rodzaju, *U. seorsus* z Pilbary, opisano w 2011 roku.

Najbardziej znaną cechą jest sposób obrony. Gdy gekon czuje się zagrożony, staje wysoko na nogach, wygina grzbiet, szeroko otwiera pysk, szczeka i rzuca się do przodu. To głównie blef, a ogon zwykle zostaje odrzucony dopiero wtedy, gdy zwierzę naprawdę zostanie złapane. Wiele młodych jest nerwowych, ale większość uspokaja się z wiekiem. Podobnie jak inne gekony bez powiek oczyszcza oczy, oblizując je językiem.

Występowanie i środowisko

Gatunek występuje wyłącznie w Australii i ma szeroki zasięg obejmujący południową połowę kontynentu. Najpospolitszy jest w Australii Zachodniej, gdzie żyje na południowym zachodzie, w Wheatbelt i na polach złotonośnych, przez równinę Nullarbor i na północ aż do Zatoki Rekina. Występuje także na wyspach Houtman Abrolhos i w archipelagu Recherche u wybrzeży. Na wschodzie zasięg ciągnie się przez Australię Południową, łącznie z Wyspą Kangura, i Wiktorię do Nowej Południowej Walii i południowego Queenslandu.

Skrajne granice zasięgu nie są do końca wyjaśnione. Występowanie na Terytorium Północnym jest niepewne. Zarys na mapie jest więc szacunkowy, a zarejestrowane stwierdzenia dają dokładniejszy obraz tego, gdzie gatunek był widziany.

> **Naturalny zasięg:** Australia.

ŚRODOWISKO

Gekon żyje na ziemi w wyjątkowo szerokim spektrum siedlisk: na skalistych zboczach, w kamienistych lasach eukaliptusowych, w lasach otwartych, suchych zaroślach i na półpustyniach. Znosi chłód lepiej niż wiele innych australijskich gekonów i jest aktywny w chłodną pogodę, kiedy inne gatunki pozostają w ukryciu.

W dzień chowa się pod kamieniami, opadłymi gałęziami i korą, w szczelinach lub w norach w ziemi. Kilka osobników często dzieli tę samą kryjówkę, czasem przez długi czas. Po zachodzie słońca wychodzą i polują na drobne stawonogi, a od czasu do czasu na mniejsze gekony. Aktywność jest największa w ciepłych miesiącach, a w chłodnej porze zwierzęta częściej pozostają w ukryciu.

Okres rozrodczy jest sezonowy i trwa mniej więcej od lipca do lutego, czyli wiosną i latem na półkuli południowej.

Hodowla

TERRARIUM

Dorosłe zwierzę można trzymać w niskim terrarium o wymiarach co najmniej 60 × 40 × 30 cm (długość × szerokość × wysokość), a większe jest zawsze lepsze. Dla samca z dwiema samicami terrarium musi być odpowiednio większe, bo każde zwierzę powinno mieć własną kryjówkę. Powierzchnia dna jest ważniejsza niż wysokość, ale pokrywa musi dobrze się domykać, bo gekon potrafi wspiąć się po gałęzi i uciec.

Podłoże powinno trzymać wilgoć i jednocześnie nadawać się do kopania. Dobrze sprawdza się mieszanka mniej więcej w połowie z drobnego, płukanego piasku i w połowie z nienawożonej ziemi lub włókna kokosowego, w warstwie 3-5 cm. Unikaj piasku wapiennego. Urządź suchą i ciepłą strefę na jednym końcu, a chłodniejszą i nieco wilgotniejszą na drugim.

Zapewnij co najmniej dwie kryjówki, po jednej na każdym końcu, oraz kryjówkę wilgotną z wilgotnym mchem w chłodnej części, żeby linienie przebiegało bez problemów. Kamienie, kora i rurki korkowe dają schronienia i naturalny wygląd. Kładź kamienie bezpośrednio na dnie terrarium albo je przyklej, żeby nie mogły się przewrócić, gdy zwierzę kopie pod nimi. Wentylacja powinna być dobra, ale nie tak silna, by wilgoć całkiem znikała. Wilgoć w połączeniu z zastałym powietrzem to najgorsze możliwe zestawienie.

TEMPERATURA

Gatunek potrzebuje wyraźnej różnicy temperatur między oboma końcami. Utrzymuj chłodną część na poziomie 22-26 °C, a najcieplejsze miejsce przy podłożu na 28-32 °C. W nocy temperatura może spaść do 15-20 °C. Najlepszą wskazówką jest zachowanie zwierzęcia: jeśli cały czas leży w ciepłej części, terrarium jest za chłodne, a jeśli zawsze chowa się w chłodnej,

jest za ciepło.

Najlepiej grzać od dołu matą grzewczą pod jednym końcem, sterowaną termostatem. Lampa z góry ogrzewa głównie powietrze i wysusza podłoże. Mierz temperaturę cyfrowym termometrem na obu końcach i nie dopuszczaj, by przez dłuższy czas przekraczała 32 °C.

Zwierzęta mogą przejść 6-12 tygodni chłodnej zimy z temperaturą 18-20 °C w dzień i 12-15 °C w nocy. Nie wykazano, że jest to konieczne do rozmnażania, ale zdrowemu, dobrze odżywionemu zwierzęciu nie szkodzi.

WILGOTNOŚĆ I WODA

Gatunek pochodzi z suchych regionów i dobrze czuje się przy wilgotności powietrza 30-50 %. Terrarium nie może być ani stale wilgotne, ani całkiem wyschnięte na pieprz. Lekko zraszaj chłodną część dwa-trzy razy w tygodniu, żeby gekon mógł zlizywać krople z szyb i kamieni. Podłoże w ciepłej części musi być suche, żeby nie pojawiła się pleśń.

Kryjówka wilgotna z mchem jest najważniejsza podczas linienia. Jeśli zwierzę ma trudności z linieniem, utrzymuj mech nieco bardziej wilgotny przez mniej więcej tydzień. Postaw niską, stabilną miskę z wodą i regularnie wymieniaj wodę, nawet jeśli wiele zwierząt woli pić krople. Higrometr pokaże, czy utrzymujesz właściwy poziom.

Czytaj więcej: Wilgotność, zraszanie i wentylacja

OŚWIETLENIE I UVB

Gatunek prowadzi nocny tryb życia i radzi sobie bez UVB, jeśli zwierzę dostaje z pokarmem wapń z witaminą D3. Można jednak zastosować słabą świetlówkę UVB dla gatunków cieniolubnych (strefa Fergusona 1), tak aby indeks UV w najjaśniej oświetlonym miejscu wynosił najwyżej 1-2, bo daje to wyraźniejszy rytm dobowy i dodatkowe zabezpieczenie dla kości. Jeśli wybierzesz UVB, w pozostałej części terrarium zawsze musi być cień i kryjówki, a świetlówkę należy wymieniać zgodnie z zaleceniami producenta, zwykle po 6-12 miesiącach.

Światło powinno być włączone około 12 godzin dziennie, a w nocy ma być ciemno. Unikaj bezpośredniego światła słonecznego i mocnych spotów, które stresują zwierzę i wysuszają terrarium. Kolorowe oświetlenie nocne jest niepotrzebne.

Czytaj więcej: Światło i UVB Czytaj więcej: Wapń, witaminy i suplementy

ŻYWIENIE

Gekon żywi się wyłącznie owadami i innymi drobnymi stawonogami. Podawaj urozmaiconą mieszankę świerszczy, szarańczy, karaczanów dubia i larw muchy czarnej, a od czasu do czasu mączniki lub zophobasy. Ofiara nie może być większa niż odległość między oczami zwierzęcia, a owady karmowe powinny przez ostatnią dobę dostawać pożywny pokarm.

Młode dostają dwa-trzy małe owady codziennie. Dorosłe dostają cztery-pięć większych owadów co trzeci dzień. Ogon pokazuje, czy ilość jest odpowiednia: jeśli jest cienki, karm więcej, a jeśli bardzo szeroki, ogranicz porcje.

Oprószaj owady wapniem przy co drugim karmieniu, wapniem z witaminą D3 w przypadku młodych i samic składających jaja, a raz w tygodniu podawaj multiwitaminę. Karm pęsetą albo w niskiej misce, żeby owady się nie chowały, i usuwaj żywe owady, które nie zostały zjedzone.

ZACHOWANIE I OBCHODZENIE SIĘ ZE ZWIERZĘCIEM

Wiele młodych zwierząt jest nieufnych: szczekają, rzucają się do przodu i próbują gryźć, ale to głównie blef i większość się uspokaja. Dorosłe często stają się ufne i znoszą spokojne branie na rękę. Podchodź od dołu płaską dłonią zamiast chwytać z góry i pozwól zwierzęciu samemu wejść na rękę. Nigdy nie łap za ogon, bo łatwo zostaje odrzucony i odrasta krótszy i bardziej jednolity w barwie. Ograniczaj branie na rękę do krótkich chwil i nie niepokój zwierzęcia podczas linienia.

Gatunek jest spokojny i chętnie dzieli kryjówki z innymi osobnikami. Dorosły samiec może przebywać z jedną lub kilkoma samicami, a samice zwykle mogą być trzymane razem. Dwóch dorosłych samców nigdy nie wolno trzymać razem, a młode nie powinny przebywać z dorosłymi ani z innymi gatunkami. Pilnuj, żeby wszystkie zwierzęta dostawały jedzenie i nie były spychane na bok, i rozdziel je, jeśli pojawią się konflikty.

Rozmnażanie

DOJRZAŁOŚĆ PŁCIOWA I OKREŚLANIE PŁCI

Samce rozpoznaje się po wyraźnym zgrubieniu u nasady ogona, gdzie znajdują się kieszenie hemipenisów. Gatunek rośnie powoli, a płeć można pewnie określić dopiero, gdy zwierzęta mają około 9-10 miesięcy. Wiek osiągnięcia dojrzałości płciowej nie jest udokumentowany, więc kieruj się wielkością i kondycją. Samicę przeznaczaj do rozrodu dopiero, gdy jest w pełni wyrośnięta, waży wyraźnie ponad 14 g i ma pełny ogon. Małe i drobne samice są wyczerpywane z wapnia przez składanie jaj.

GODY I KOPULACJA

W naturze gatunek rozmnaża się wiosną i latem półkuli południowej, ale w niewoli sezon może trwać przez większą część roku. Chłodna zima trwająca 6-12 tygodni lub zmienna długość dnia mogą pobudzić rozród. Nie wykazano, że schłodzenie jest konieczne, więc jeśli twoje zwierzęta i tak się rozmnażają, możesz je pominąć.

Wpuść samca do samicy i obserwuj je na początku. Podczas kopulacji samiec gryzie samicę w kark i mogą pojawić się drobne zadrapania. W okresie godowym obie płcie mogą szczekać. Samica może złożyć kilka zniesień po jednej kopulacji, ale para może też przebywać razem przez cały sezon. Daj samicy przerwę, jeśli zaczyna tracić na wadze.

SKŁADANIE JAJ I ZNIESIENIA

Samica składa zwykle dwa jaja naraz, czasem tylko jedno. Jaja są widoczne przez skórę brzucha na tydzień-dwa przed złożeniem. Potem składa kolejne zniesienie mniej więcej co 30 dni w sezonie. W długim sezonie może to być nawet 9 zniesień, ale często mniej, a pierwsze zniesienie bywa niezapłodnione.

Wstaw do terrarium pojemnik do składania jaj, np. plastikowe pudełko z otworem w pokrywie i wilgotną, ale nie mokrą ziemią lub sphagnum. W przeciwnym razie samica zakopie jaja pod kryjówką. Przez cały sezon zapewniaj jej dużo wapnia i witaminy D3 i kontroluj jej wagę.

INKUBACJA

Ostrożnie przenieś jaja, nie obracając ich, do małego pojemnika z wilgotnym wermikulitem lub perlitem. Dobrym punktem wyjścia są mniej więcej równe części wody i podłoża wagowo. Zaznacz ołówkiem górną stronę, zagłęb jaja do połowy w podłożu i raz w tygodniu wietrz pojemnik.

W temperaturze 27-29 °C wyklucie następuje po 58-65 dniach, w niższej temperaturze trwa to dłużej. Nie zbadano, czy u tego gatunku temperatura decyduje o płci. Jaja, które się zapadają i pleśnieją, są niezapłodnione lub obumarłe.

ODCHÓW MŁODYCH

Młode mają przy wykluciu 3-4 cm długości i ważą około 1 g. Trzymaj je pojedynczo lub w małych grupach osobników tej samej wielkości w małych plastikowych pojemnikach z wilgotnym ręcznikiem papierowym, kryjówką i miską z wodą. Zaczynają jeść po pierwszym linieniu. Codziennie podawaj dwa-trzy małe świerszcze lub nimfy dubii o wielkości około 6 mm, oprószone wapniem z witaminą D3.

Młode rosną powoli. Trzymaj je oddzielnie od dorosłych, regularnie je waż i rozdzielaj młode samce, gdy płeć jest pewna. Przenieś je do większego terrarium, gdy osiągną mniej więcej połowę docelowej wielkości.

Czytaj więcej: Zwierzęta karmowe: utrzymanie i hodowla

Zdrowie i częste błędy

Gatunek jest odporny, a większość problemów wynika z niewłaściwej wilgotności, niewłaściwej temperatury lub zbyt małej ilości wapnia. Typowe błędy to:

- Resztki wylinki na palcach i końcu ogona, gdy powietrze jest zbyt suche. Zapewnij kryjówkę wilgotną z mchem i delikatnie usuń resztki letnią wodą.
- Zbyt mało wapnia i witaminy D3, zwłaszcza u młodych i samic składających jaja. Skutkiem są miękkie szczęki, wykrzywione kończyny i drżenie.
- Nadwaga lub niedowaga. Cienki ogon oznacza, że zwierzę dostaje za mało jedzenia lub jest chore, a bardzo szeroki, że dostaje za dużo.
- Pleśń i grzyby, gdy podłoże jest stale mokre, a wentylacja słaba.
- Odrzucone ogony po braniu na rękę lub walkach. Ogon odrasta, ale jest krótszy i bardziej jednolity w barwie.
- Piasek połykany razem z ofiarą. Karm w misce.

Zdrowe zwierzę ma czyste oczy, pełny ogon i wieczorem jest ciekawskie. Zgłoś się do weterynarza z doświadczeniem w leczeniu gadów, jeśli gekon traci na wadze, nie je przez kilka tygodni lub wydaje się osowiały.

Zawsze pytaj kogoś, kto się zna

Ten poradnik to dobry punkt wyjścia, ale nie zastąpi doświadczenia. Zwierzęta są różne, a wielu najważniejszych rzeczy można się nauczyć tylko od ludzi, którzy od lat hodują dany gatunek. Porozmawiaj z hodowcą, doświadczonym terrarystą lub weterynarzem, który zna gady i płazy, zanim kupisz zwierzę - i ponownie, gdy coś wygląda niepokojąco.

Pełny poradnik z mapą i aktualizacjami: herpy.org/pl/gekony/underwoodisaurus-milii